

XVIII BO‘LIM.

YeR QA’RIDAN FOYDALANGANLIK UChUN SOLIQ

64-bob. Yer qa’ridan foydalanganlik uchun soliqni hisoblab chiqarish va to‘lash

449-modda. Soliq to‘lovchilar

Yer qa’ridan foydali qazilmalarni qazib oluvchi, mineral xom ashyodan va (yoki) texnogen mineral hosilalardan foydali komponentlarni ajratib oluvchi yer qa’ridan foydalanuvchilar yer qa’ridan foydalanganlik uchun soliqni soliq to‘lovchilar (bundan buyon ushbu bobda soliq to‘lovchilar deb yuritiladi) deb e’tirof etiladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida konlarni qidirishni, foydali qazilmalarni qazib olishni, mineral xom ashyodan va (yoki) texnogen mineral hosilalardan foydali komponentlarni ajratib olishni amalga oshiruvchi yuridik va jismoniy shaxslar soliq solish maqsadida yer qa’ridan foydalanuvchilar deb e’tirof etiladi.

Qonun hujjatlarida nazarda tutilgan qoidalariga rioya etgan holda qimmatbaho metallarni oltin izlovchilar usulida qazib olishga doir faoliyatni amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar qimmatbaho metallarni oltin izlovchilar usulida qazib olishga doir faoliyatni amalga oshirishga taalluqli qism bo‘yicha soliq to‘lovchilar bo‘lmaydi.

450-modda. Soliq solish ob’yekti

Foydali qazilmani qazib olish (ajratib olish) hajmi yer qa’ridan foydalanganlik uchun soliq (bundan buyon ushbu bobda soliq deb yuritiladi) solish ob’yektidir.

Qazib olingan (ajratib olingan) foydali qazilmaning hajmi foydali qazilmalarning haqiqiy yo'qotishlarini hisobga olgan holda aniqlanadi.

Foydali qazilmaning zaxirasi qaysi foydali qazilmaning miqdoriga kamaytiriladigan bo'lsa, o'sha foydali qazilmaning hisoblangan miqdori va foydali qazilmani qazib olishning (ajratib olishning) to'liq texnologik sikli yakunlangach aniqlangan, haqiqatda qazib olingan (ajratib olingan) foydali qazilma miqdori o'rtasidagi farq foydali qazilmaning haqiqiy yo'qotishlaridir.

Soliq solish ob'yekti foydali qazilmaning har bir turi bo'yicha alohida aniqlanadi.

Quyidagilar soliq solish ob'yektidir:

qazib olingan (ajratib olingan) foydali qazilmalar (shu jumladan birga qo'shib chiqadigan);

foydali qazilmalardan, mineral xom ashyodan, texnogen mineral hosilalardan ajratib olingan foydali komponentlar;

sanoat yo'sinida dastlabki qayta ishlovdan o'tkazilgan qazib olingan uglevodorodlar shu jumladan birga qo'shib chiqadigan foydali qazilmalar va foydali komponentlar;

uglevodorodlarni qayta ishlash jarayonida ajratib olingan, lekin oldingi qazib olinganda va qayta ishlanganda qayta ishlanadigan foydali qazilmalar tarkibida tayyor mahsulot sifatida soliq solinmagan foydali komponentlar;

ajratib olingan qimmatbaho metallar va qimmatbaho toshlar, shu jumladan texnogen mineral hosilalardan ajratib olingan qimmatbaho metallar va qimmatbaho toshlar.

Quyidagilar soliq solish ob'yekti bo'lmaydi:

qatlamdagi bosimni saqlab turish va (yoki) uglevodorodlarni yopiq texnologik jarayon doirasida ajratib olish uchun mahsuldor qatlamga qayta haydab kiritiladigan tabiiy gaz hajmi;

soliq to'lovchilarga berilgan yer uchastkalari doirasida qazib olingan (ajratib olingan) hamda o'zining xo'jalik va ro'zg'or ehtiyojlari uchun foydalanilgan keng tarqalgan foydali qazilmalar. Keng tarqalgan foydali qazilmalar ro'yxati qonun hujjatlari bilan belgilanadi;

qonun hujjatlarida belgilangan tartibda daryo o'zanlarini tozalash va qirg'oqlarni mustahkamlash ishlari natijasida qazib olingan (ajratib olingan) noruda foydali qazilmalar, bundan qayta ishlangan va realizasiya qilingan foydali qazilmalar hajmi mustasno.

451-modda. Soliq bazasi

Soliq bazasi yer qa'ridan foydalanuvchi tomonidan mustaqil ravishda har bir qazib olingan (ajratib olingan) foydali qazilmaga, shu jumladan asosiy foydali qazilmani qazib olishda birga chiqadigan foydali komponentlarga nisbatan aniqlanadi.

Agar ushbu moddaning yettinchi qismida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, soliq bazasi qazib olingan (ajratib olingan) foydali qazilmalar hajmining hisobot davri uchun o'rtacha olingan realizasiya qilish bahosida hisoblab chiqilgan qiymati sifatida aniqlanadi.

Hisobot davri uchun o'rtacha olingan realizasiya qilish bahosi har bir qazib olingan (ajratib olingan) foydali qazilma bo'yicha pulda ifodalangan realizasiya qilish hajmlarini (qo'shilgan qiymat solig'i va aksiz solig'ini chegirgan holda) ularning naturada ifodalangan realizasiya qilish hajmiga bo'lish orqali alohida aniqlanadi.

Hisobot davrida foydali qazilma realizasiya qilinmagan taqdirda, soliq bazasi realizasiya qilish amalga oshirilgan oxirgi hisobot davrida foydali qazilmani realizasiya qilishning oʻrtacha olingan narxidan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Foydali qazilma umuman realizasiya qilinmagan taqdirda, soliq bazasi hisobot davrida mazkur foydali qazilmalarni qazib olishning (ajratib olishning) ishlab chiqarish tannarxini 20 foizga oshirgan holda aniqlanadi. Bunda, soliq toʻlovchi realizasiya qilish amalga oshirilgan oʻsha hisobot davrida hisoblangan yer qaʼridan foydalanganlik uchun soliq summasiga hisobot davrida shakllangan oʻrtacha olingan narxidan kelib chiqqan holda keyingi tuzatishni kiritishi shart.

Qazib olingan foydali qazilmaning bir qismi realizasiya qilinib, qolgan qismidan oʻzining ishlab chiqarish yoki xoʻjalik ehtiyojlari uchun foydalanilgan hollarda, foydali qazilma boʻyicha soliq bazasi realizasiya qilingan ushbu foydali qazilmaning oʻrtacha olingan realizasiya qilish narxidan kelib chiqib aniqlanadi.

Foydali qazilmadan oʻzining ishlab chiqarish yoki xoʻjalik ehtiyojlari uchun foydalanilgan hollarda bunday foydali qazilmalar uchun soliq bazasi qazib olingan (ajratib olingan) foydali qazilmani ishlab chiqarish tannarxini 20 foizga oshirgan holda aniqlanadi.

452-modda. Soliq stavkalari

Foydali qazilmalarni qazib olishda (ajratib olishda) 0 foizli stavka boʻyicha soliq solish foydali qazilmalarning normativ yoʻqotishlariga taalluqli qismi boʻyicha amalga oshiriladi. Foydali qazilmalarni qazib olishda (ajratib olishda) konlarda foydali qazilmalarni qazib olishning qabul qilingan sxemasi va texnologiyalari bilan texnologik bogʻliq holdagi, vakolatli organ

tomonidan qonun hujjatlarda belgilangan tartibda tasdiqlanadigan normalar doirasidagi yo‘qotishlar normativ yo‘qotishlardir.

Soliq stavkalari quyidagi miqdorlarda belgilanadi:

Soliq solinadigan ob’jektning nomi	Soliq stavkalari, foizlarda
1. Asosiy va birga qo‘shilib chiqadigan foydali qazilmalarni qazib olganlik uchun	
Energiya manbalari:	
Tabiiy gaz	30
Utilizasiya qilingan tabiiy gaz, realizasiya qilingan hajmi bo‘yicha	9
Yer ostiga joylashtirilgan gaz	2,6
Gaz kondensati	20
Neft	20
Tosh ko‘mir	4
Qo‘ng‘ir ko‘mir	4
Yonuvchi slanslar	4
Rangli, nodir va radioaktiv metallar:	
Tozalangan mis	10
Molibdenli sanoat mahsuloti	10
Reniy	10
Konsentratlangan qo‘rg‘oshin	8
Metall rux	10
Volfram konsentrati	10,4

Uran	10
Selen	10
Tellur	10
Indiy	10
Vismut	10
Asl metallar:	
Oltin	10
Kumush	10
Palladiy	10
Platina	10
Osmiy	10
Nodir tosh xom ashyosi:	
Qimmatbaho, yarim qimmatbaho va zeb-ziynat uchun toshlar xom ashyosi	24
Feruza, listvenit, rodonit, zmayevik, marmar yo‘l-yo‘l aqiq, kaxolong, yashma, xalsedon, aqiq, gematit	24
Qora metallar:	
Temir	5
Titan-magnetitli rudalar	4
Marganes rudalari	4
Kon-kimyo xom ashyosi:	
Tosh tuz (ovqatga ishlatiladigan)	3,5, biroq 10000 so‘m/kub.m dan kam bo‘lmagan

Kaliy tuzi	3,5
Sulfat tuzi	3,5
Fosforitlar (donasimon)	5
Karbonat xom ashyosi (ohaktoshlar, dolomitlar)	3,5
Ohaktoshlar (soda uchun va Biox texnologiyasi bo'yicha sanoat chiqindilarini tozalash)	3,5
Mineral (loysimon, temirokisli, karbonatli) pigmentlar	5,5
Yod	4,8
Qishloq xo'jaligi ruda xom ashyosi (glaukonit, bentonitli gil, urug'simon va tabiiy foydalaniladigan hamda jelvakli fosforitlar)	3,5
Kon-ruda xom ashyosi:	
Eruvchan shpat	21,2
Tabiiy grafit	8
Birlamchi kaolin (konsentrat), realizasiya qilingan hajmi bo'yicha	7,9
Ikkilamchi kaolin, realizasiya qilingan hajmiga doir	7,9
Dala shpati xom ashyosi (pegmatit, dala shpati, felzit, leykokratli granit, kvars-dala shpati xom- ashyosi)	6,5
Kvars qumlari (shisha)	3
Qumtosh (shisha)	5
Bentonitli loy (burg'ulangan	4,8

eritmalar)	
Talk va talk toshi	4
Talkli magnezit	4
Vollastonit	4
Asbest	4
Mineral tola ishlab chiqarish uchun bazalt	4
Barit konsentrati	4
O'tga chidamli, qiyin eruvchan gillar	4
Ohaktoshlar, dolomitlar (shisha, metallurgiya uchun, o'tga chidamli), flyus ohaktosh	5, biroq 11500 so'm/kub.m dan kam bo'lmagan
Kvars va kvarsit (shisha, texnik kremniy, silikomargans, dinalar ishlab chiqarish uchun)	6,5
Qoliplash xom ashyosi (qumlar, loylar)	4
Vermikulit	4
Mineral paxta uchun xom ashyo (dolomit, tog' jinslari)	5
Hayvonlar va qushlarni oziqlantirish uchun ohaktosh qobig'i	5
Serpentinit (o'tga chidamli xom ashyo)	5
Qurilish materiallari:	
Syement ishlab chiqarishga mo'ljallangan ohaktoshdan tashqari	10

syement xom ashyosi (mergeli, loylar, slanslar, lyossimon jinslar, qumoqsimon, loysimon chig‘anoqlar, kaolin, vulqon jinslari, pelitli tuffitlar, bazaltlar, diabazlar, andezibazaltlar, gliyejlar, temir tarkibli qo‘shimchalar, magnetit — gematitli jinslar, kvars qumi va h.k.)	
Syement ishlab chiqarishga mo‘ljallangan ohaktosh	45000 so‘m/tonna*
Ohak ishlab chiqarishga mo‘ljallangan ohaktosh	5
Tabiiy bezaktoshdan bloklar (ohaktosh, ohaktosh-chig‘anliq, ravertin simon ohaktoshlar, mramor, granit, granodiorit, granosiyenit, nefelinli siyenit, gabbro, granosiyenitporfir, kvars porfirdagi ignimbritlar, liparito-dasitlar, vulqon tufi, vulqon jinslari, qumtosh)	5, biroq 20000 so‘m/kub.mdan kam bo‘lmagan
Marmar ushog‘i	5, biroq 17000so‘m/kub.mdan kam bo‘lmagan
Keramzit xom ashyosi (bentonit va loy jinslari)	5
G‘isht-cherepisa xom ashyosi (qumoqsimon, lyossimon jinslar, lyosslar, zichlovchi sifatida qumlar va boshqalar)	5, biroq 7000 so‘m/kub.mdan kam bo‘lmagan
Gips toshi, gips va angidrid, ganch	5, biroq 9500so‘m/kub.m

	dan kam bo‘lmagan
Arralanadigan, xarsangtosh va shag‘al uchun toshlar	5, biroq 7000so‘m/kub.m dan kam bo‘lmagan
Sohilni himoya qilish ishlari uchun xom ashyo (ohaktoshlar, porfiritalar, granitlar)	5, biroq 10000so‘m/kub.mdan kam bo‘lmagan
Qurilish qumlari	5, biroq 8500so‘m/kub.m dan kam bo‘lmagan
Tosh-shag‘al aralashmasi	5, biroq 7500so‘m/kub.mdan kam bo‘lmagan
Qumtoshlar	5
Ohaktosh-chig‘anoq	5, biroq 12500so‘m/kub.m dan kam bo‘lmagan
Qurilish mayda toshlar (karbonat jinslari)	5, biroq 10000so‘m/kub.m dan kam bo‘lmagan
Qurilish mayda toshlar (granitlar, porfiritalar va slanes jinslari)	5, biroq 10000so‘m/kub.m dan kam bo‘lmagan
Farfor xom ashyosi (farfor toshi, loyli oq quyuqlashuvchi slanes)	5
To‘g‘on qurish uchun xom ashyo (tosh-shag‘al materiallari,lyossimon jinslar, qum, bentonitli loy, ohaktoshlar)	5
Boshqa keng tarqalgan foydali qazilmalar (mergellar, argelitlar,	5

amvritlar va boshqalar)	
2. Texnogen mineral hosilalardan ajratib olingan foydali qazilmalar	Asosiy foydali qazilmani qazib olganlik uchun stavkaning 30 %i

* Syement ishlab chiqaruvchi zavodlar, shuningdek syement xom ashyosi – ohaktoshni realizasiya qiladigan yer qa’ridan foydalanuvchilar belgilangan soliq stavkasi bo’yicha soliq to‘laydi. Syement ishlab chiqarish uchun ko‘mirdan foydalanuvchi zavodlar uchun soliq stavkasi 50 foizga kamaytiriladi.

Asl, rangli, noyob va radioaktiv metallarni qazib olishni amalga oshiruvchi alohida soliq to‘lovchilar uchun O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan oshirilgan soliq stavkalari belgilanishi mumkin.

453-modda. Soliq davri. Hisobot davri

Kalendar yil soliq davri hisoblanadi.

Quyidagilar hisobot davridir:

yuridik shaxslar uchun — bir oy;

jismoniy shaxslar uchun — kalendar yil.

454-modda. Soliqni hisoblab chiqarish, soliq hisobotlarini taqdim etish va soliqni to‘lash tartibi

Soliq bazasidan va belgilangan soliq stavkasidan kelib chiqqan holda soliq hisoblab chiqariladi.

Foydali qazilmalarning alohida turlari bo’yicha soliq summasi soliq bazasidan va belgilangan soliq stavkasidan, lekin belgilangan soliq summasidan kam bo‘lmagan stavkasidan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Soliq hisoboti soliq hisobida turgan joydagi, noruda foydali qazilmalar bo'yicha esa — qazib olish amalga oshirilgan joydagi soliq organlariga quyidagi muddatlarda taqdim etiladi:

yuridik shaxslar tomonidan — ortib boruvchi yakun bilan har oyda, hisobot davridan keyingi oyning 20-sanasidan kechiktirmay, yil yakunlari bo'yicha esa — yillik moliyaviy hisobot taqdim etiladigan muddatda;

jismoniy shaxslar tomonidan — yilda bir marta, soliq davridan keyingi yilning 1 fevralidan kechiktirmay.

Soliqni to'lash quyidagicha amalga oshiriladi:

yuridik shaxslar tomonidan — har oyda keyingi oyning 20-sanasidan kechiktirmay, yil yakunlari bo'yicha esa — yillik moliyaviy hisobot taqdim etiladigan muddatdan kechiktirmay;

jismoniy shaxslar tomonidan — soliq hisobotini taqdim etish muddatidan kechiktirmay.